

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(2. del.)

4.

Ženska je prav čudna stvar. Tako rada se vsega navzame, najraje pa kaj nepotrebne. Ona se je v stani smejeti še tako resnemu opravilu svojega moža, med tem ko se peča ter razpravlja z največo natančnostjo najmanjšo malenkost. Take so ženske! se reče potem; ali recimo raje: tako smo jih naredili. — Ženska odgoja je mnogo težavniša, pa tudi imenitniša, kakor moška. Koliko truda prizadene to, da se odvrča od njih vsaka napačnost. — Kdo pa odgojuje ženske? — Zopet ženske, obdarovane z vsemi napakami in slabostimi, katerih ima obilo ženski spol. Ali je po tem potu pričakovati izboljšanja? — Nikakor ne. Prav ima pregovor: Jabelko ne pade daleč od debla. Ženska od ženske odgojena je zopet le ženska, to je slabotna in z vsemi napakami obdarovana stvar.

Največ napak se vcepi ženskam z lepotičenjem. Iz tega izhaja prevzetnost, ponos, slavohepnost in mnogo drugih nečednosti. Že v prvi mladosti jih skušajo kolikor mogoče nalepotičiti, da se bolj prikupijo ljudem. In ko odrastejo, koliko denarja se zopet potrosi za plese, za sijajno obleko in drugo lepotičenje. Koliko noči morajo prečuti matere, ki spremljajo svoje hčere na javne plese, ter jih tam izpostavljajo kot limanice, da bi vjele ali vsaj osmolile kacega moškega. Naposled pa še ne dobe ženina za svojo hčer. Potem pa pravijo: oj, ti moški niso več tako vljudni! — Glejte, ljube matere! Sedanji čas je že tako prozajičen. Vsakdo gleda le na ženke in cvenk. In zakaj bi tudi moški, ki se ženijo, ne gledali na to? Lepa obleka še vsega ne stori, — če v žepu nič ni. — Tudi lepota mine; če denar ne ostane, potem je z zakonsko srečo proč. Vse to mora premisliti človek, preden se zaveže za vse življenje. In vsaka bi imela tudi rada premožnega, čverstega, ali z eno besedo dostojnega moža. — Ali taki se ne dadó tako lahko vjeti.

Ako ne more zanimati ženska moža z razumom, pridnostjo in z izobraženostjo, potem seveda ni čudno, če obsedi marsikatera. Za žensko učenost se že tako ne sme dati nič. — Učenost je vedno le v glavi, t. j. v možganih. Vsak izobražen človek pa ve, da ima ženska manj možganov, kakor moški; pri nas Evropejcih je navadno tako, da jih ima moški dva funta, ženska pa le 900 gramov. Tedaj nekaj precej manj. — Seveda to ni prav marsikteri ženski; ali je že tako, mi se moramo tega držati, kar je. Ne verjamem, da bi bili vedeli to že stareji narodi; ali vendar so znali to ceniti. Zdaj pa ko napredujemo v nekterih stvareh, pa v drugih nazaj gremo. Zakaj neki bi ne napredovali v vsem, potem bi imelo to vsaj nekaj pomena! ali če podremo čez noč, kar smo po dnevi sezidali, potem pač ni tako, kakor bi moralo biti.

Ženske pokvari pred vsem nagnjenje do lepotičenja. Če ima ena lepšo obleko, kmalu ji vzraste greben, nosek se povzdigne kvišku in za njim ves obraz, zato pa zamore tudi više gledati in visoko ferčati, t. j. postane prevzetna in ponosna. Druga pa, ki se ne more tako obleči, gleda z meduzinim očesom na ono, t. j. postane zavidna. To je prvi vir teh dveh nečednosti. Pa pojdimo še dalje. Lepo oblečena ženska se misli zmiraj tudi učenejšo in modrejšo od drugih, če tudi ni družega kakor našopirjena gos. Od tod prihaja ona namiselna učenost in modrost, s katero se sedanji čas tako rade baharijo ženske. Iz te učenosti pa izhaja slavohlepnost in visokost. Tako spači obleka ženske.

Živela je nekdam mlada goska, bela kot sneg, najlepša med vsemi svojimi sestricami. Šetala je ponosno, povzdigovala po labudje svoj vrat, ter dejala drugim goskam: Najlepša sem med vami, izvolite me za kraljico! Ali reko ji druge: Če si tudi najlepša med nami, ali goska si vendar, nečemo te za kraljico. — In mlada goska se je starala, in ž njo se je staralo lepo belo perje. In ostala je samica; nobena je ni marala, kakor tudi nji poprej ni bila nobena všeč. — Vprašam tedaj, ali se ni že zgodilo tako z marsiktero deklico? V mladosti se je šopirila, ali postala je stara in ostala samica in zarjavela devica. Oj, življenje take stare samice je jako žalostno, ljubi moji, mnogo žalostnejše od starega samca. Le redko jo obsije žarek veselja in zadovoljnosti, in to le takrat, kedar izvé, da je postala ta ali ona nesrečna s kacim moškim, ali da se je razvezala ta ali ona ljubezen.

Omenil sem že, kake nasledke ima preveliko nagnjenje do dražih oblačil. Ali še na drug način se navzemó ženske teh nečednosti, in sicer že v domači hiši. Nekteri stariši so že taki, da posebno ljubijo enega otroka, ter mu dajó vsakoršne prednosti, ali drugim otrokom nobene. Tako se zgodi, da postane eden ošabniši in ponosniši, drugi mu pa zavidajo to prednost. — Čemu to? vprašam. Ali niso vsi otroci lastnina starišev? Ali nima eden otrok ravno toliko pravico do njihovega serca in njihove ljubezni, kakor drugi? Kakó se zamore opravičiti tako ravnanje? V tem obziru se mora pred vsem govoriti z materami resno besedo, kajti one so odgojiteljice svojih otrok, in posebno svojih hčerá. Pa rekel sem že spredaj, da so ženske odgojiteljice le ženske, obdarovane z vsemi slabostimi in napakami, kojih ima obilo ženski spol. — Ali so tedaj ženske sposobne odgojevati? In pred tem moramo odgovoriti na vprašanje: So-li ljudje sploh zmožni odgojevati? — Če to natančneje prevdarimo, moramo reči, da niso. Tisti, ki hoče kaj popolnega narediti, mora biti popolnejše, nego je to; tako je n. pr. črevljar popolniši, kakor črevelj, ki ga naredi. Ali človek, ki se komú izroči v odgojo, naj bi bil tako popoln, kakor je njegov odgojitelj. To se pa, seveda, ne da prav zediniti. Jaz mislim tu odgojitelja tacega, ki ima vse zmožnosti in prednosti,

ki so mu potrebne za ta posel. Ali vse eno bi ne bilo mogoče, to doveršiti. To smo vidili pri črevljarji, kajti črevelj ne doseže nikdar te popolnosti, kot jo ima njegov mojster. Ali v stvarjenji je to tako modro vravnano, da pride človek kot otrok na svet. Novorojeno dete je slabotno na telesu, duša še tako rekoč spi v njem; in odgojiteljeva naloga je, otroka pripeljati na to stopinjo, da se mu je mogoče pozneje samemu izobraževati. Odgojitelj tedaj nima naloge, otroku podeliti vseh prednosti in zmožnosti, ki jih ima sam, kajti to je nemogoče; ampak mu le podeliti moč, da se pozneje izobražuje sam. Dopolniti se zamore človek edino le sam.

Zdaj ko smo odgovorili na to vprašanje, nam je mogoče odgovoriti še le na to: So-li ženske sposobne odgojevati? Bilo je dosti dobrih mater, ki so imele malopridne sine in hčere, in jih je še zdaj; ali nobene slabe matere ni, ki bi imela dobre otroke. Sama mati pri odgoji toliko opravi, kakor zidar brez apna. Pri tem je treba vedno očeta, ki ji svetuje in pomaga pri tem opravilu. Ne imenuje se zastonj ženska slabi spol. Ona je v resnici slaba stvar, pa temu se ni čuditi, saj ne morejo vsi ljudje močni biti. Tega ni nikjer. V ratlinstvu n. pr. je ravno tako. Nektero seme požene visoko drevo, drugo pa napravi rastlinico, ki ostane zmiraj pri tleh. Temu se tedaj ni čuditi. Ali nespametno je, ako bi zahteval od germiča tak les, kakor od drevesa, tedaj se tudi ne sme in ne more od ženske tega tirjati, kakor od moža, in tedaj je čisto nedosledno, ako se ženski dadó iste pravice kot moškemu. Ona jih ne zasluži, naj jih tedaj tudi nima. — Nikakor se ne more opravičiti to dejanje, ako očetje izroče izključljivo materam odgojo svojih otrok. Pri odgoji je treba moža, ki pusti otrokom v časi občutiti ostrost. Matere pa ne znajo tega tako. Ženski spol je slab in mehek, in kako lahko preide ta slabost na otroke, ki potem vzrastejo starišem čez glavo, tako da se ne vedó pomagati iz svojih križev in nadlog. Tacim starišem so seveda otroci največa nadlega. Naj jim pomaga, kdor more! —

(Dalje prih.)

Matej Ravnikar Poženčan.

Hodil je Koritko v dosego povedanega namena sim ter tje po Kranjskem, zahajal rad k slovenskim duhovnikom na deželi, in v spominj tacega obiskanja mu je zložil Ravnikar ono pesem. L. 1838 pa 10. jun. razglasi v „Illyr. Bl. Nro. 25“ že omenjeno vabilo pod naslovom: „Den Freunden des Slaventhums in Krain; ein Slave aus Norden“.

„Die interessanteste Geschichte einer jeden Nation u. insbesondere eines jeden Volksstammes, der von keiner wichtigen Rolle in der Weltgeschichte zu sagen hat, wäre eine vollständige Sammlung der Volkslieder u. Sagen,